VIIKONVAIHDE

VIIKON ÄLÄHDYS

PÄHKINÄ

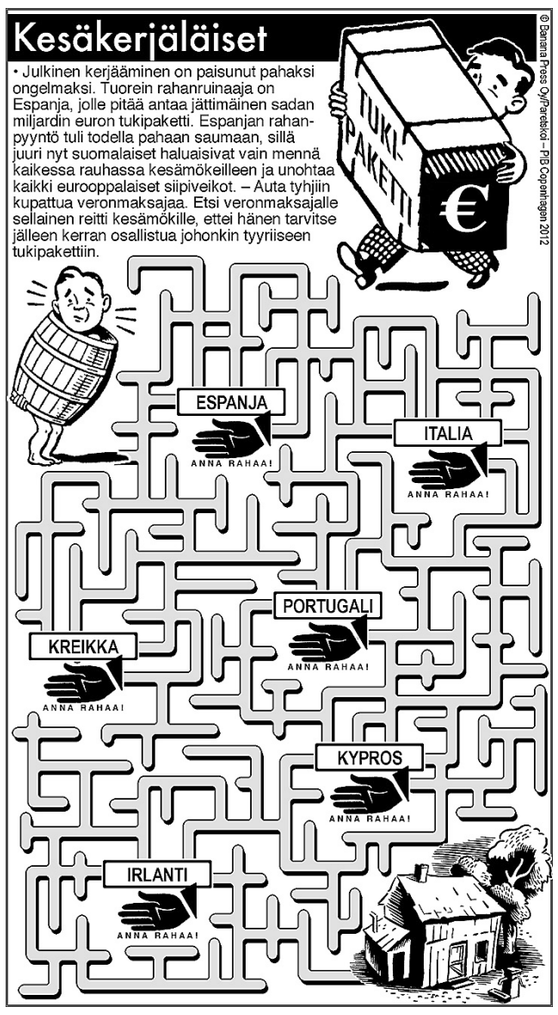

SUDOKU

Taso: Keskivaikea

		3	1		7			
	2							8
				5	9			3
	8							
		2	6		3		9	
4			5			8		1
					4			9
	4	5		7			3	
				1		2		

Sudoku-tehtävän 333 ratkaisu.

7	8	4	9	1	2	6	5	3
5	9	3	4	6	8	1	2	7
6	2	1	7	3	5	8	4	9
8	4	5	1	2	9	7	3	6
2	1	7	3	5	6	9	8	4
3	6	9	8	4	7	2	1	5
4	3	6	2	7	1	5	9	8
1	7	8	5	9	4	3	6	2
9	5	2	6	8	3	4	7	1

Tehtävä numero 334.

Täytä ristikko siten, että jokaisella pysty- ja vaakarivillä (ja paksuilla viivoilla rajatuissa 3 x 3 laatikoissa) on jokainen luku yhdestä yhdeksään. Kerran ja vain kerran! Apua Sudokun ratkaisuun osoitteessa: www.sudoku.org.uk

© 2006 Michael Mepham. Distributed by Tribune Media Services. All rights reserved.

EDELLISEN RISTIKON RATKAISU

							K	O	L	L	E	G	A	T		A	S	I	A	L	L	A
							A	L	A	I	N		J	U	H	L	A		M	I	E	S
							T	O	N	T	I	T	O	N		K	A	J	A	K	I	T
							U	S	A	I	N		S	I	S	A	R		R	I	K	E
							O			S				S	I	A	T				K	
							V	A	S	T	A	A	N		G		A		S	T	I	G
V	I	I	K	A	T	E		E	N	Ä	Ä		P	U	U	N	S	A	H	U	U		H
E	H	D	O	T		I	N	T	E	R			E	L	L	E	I		A	L	O	H	A
K	A	U	N	O		V			L	Ä	P	I	A	J	O		M	A	R	I	L	Y	N
E	S	T	E	L	L	Ä			L		A		T	A	K	S	I		A	N	I	T	A
	T		E	L	O	T		T	A	B	U			H	E	I	L		K			T	
T	E	K	N	I	I	K	K	A		A	H	M	E	D		K	Ä	R	I	S	T	Y	S
O	L	I	O		K	Ö	L	I		K	U	O	H	U		E	T	U	R	E	I	S	I
P	U	I	S	T	O		I	T	S	E		P	Y	S	T	Y		S	I	I	H	E	N
O	T	S	A		A	M	M	E		R	A	O	T			S	U	I	T	S	U	T	A

Nauriit töpeksitään kaskeen juhannusviikolla

Metsähallituksen omistama Telkkämäki on Pohjoismaiden ainoa kaskeamiseen erikoistunut perinnetila.

MIKKO TIRKKONEN

Pistoaidan vitsaksiksi halkaistaan tuore kuusi ylhäältä alas, näyttää Veijo Mustonen.

KAAVI
Kesän mittaan Telkkämäen tilalla voi osallistua kaskeamista sivuaviin tapahtumiin.

”Nauriit töpeksitään eli syljeskellään kaskeen juhannusviikolla ja ruis kylvetään Laurin päivän tienoilla”, Telkkämäen opas **Arja Räsänen** kertoo.

”Jos viime syksyn ruis joutuu, niin Perinnepäivänä elokuun 19. korjataan sato. Jokainen voi kokeilla taitojaan sirpin käytössä.”

Telkkämäessä asuttiin 1700-luvulta 1960-luvulle saakka. Viimeiset kasket paloivat sodan aikaan. Metsähallitus osti savolaistilan ja kaskisavut alkoivat nousta uudelleen vuonna 1993.

Kaski poltetaan juhannukseen mennessä, ellei märkyys estä polttamista. Kuivan kevään ansiosta tänä vuonna päästiin kaskeamaan jo toukokuun lopussa.

Nykyisellään sadan hehtaarin laajuiseen tilaan kuuluvat päärakennus, riihi, aittoja ja savusauna. Rakennusten ympärillä levittäytyvät pienet pellot ja laidunmaat.

Maatiaiskarjaa kesätöissä
Kaskipellosta otetaan sato tai pari. Sen jälkeen pelto jää niityksi tai laitumeksi, ellei sen anneta metsittyä. Kesäkuukausina Telkkämäessä käyskentelee maatiaislampaita ja -kanoja sekä itäsuomenkarjaa ja suomenhevosia maisemaa hoitamassa.

”Ne ovat täällä kesätöissä ruokapalkalla”, Räsänen kertoo.

”Jokainen eläin syö vähän eri tavalla, ja kun laitumia vaihdetaan, kaikki kasvit tulee syötyä. Paitsi niittyleinikki ja koiranputki, jotka eivät maistu millekään.”

Kaskeen kylvetään naurista ja ruista, molemmat paikallista siemenkantaa. Ruis puidaan tilan omassa riihessä.

Museosta malli kaskiauraan
Aitassa lepää kaksipiikkinen kaskiaura, paloaatra, jolla voidaan kääntää tuhkaista maata ennen kylvöä.

”Kuopion museosta saatiin malli. Rautaosat on vanhasta aatrasta, puuosat on tehty itse”, Metsähallituksen suunnittelija **Auvo Sapattinen** kertoo.

Riiheä vasten kenottaa toinen työväline, risukarhi. Halkaistuista kuusista tehty karhi hapsottaa sinne tänne, mutta kantojen ja kivien keskellä se toimii hyvin. Kylvön jälkeen hevosvetoisella karhilla ajellaan kaskessa ristiin rastiin.

Entisaikaan tehtiin uusi risukarhi vuosittain, sillä kuivuneet kuusenoksat katkeilevat tuoreita herkemmin. Telkkämäessä risukarhi elvytetään upottamalla se veteen ennen käyttöä.

Yli tuhat kaskiraunioita
Kaskeaminen näkyy Telkkämäen maisemassa.

”Kaskista raivatut kivet on kasattu pieniksi kasoiksi, kaskiraunioiksi. Eräs arkeologi löysi niitä tilan alueelta toista tuhatta”, Räsänen kertoo.

Kaskiraunioita voi löytää etenkin Itä-Suomen metsistä.. Kaavilla asuva Räsänen sanoo vasta hiljattain huomanneensa, että niitä on myös hänen kotitilansa metsissä.

Telkkämäestä tapaa kaskiahoilla viihtyviä kasveja kuten hirvenkelloa, kesämaitiaista ja ahopukinjuurta. Monet laidunlajit ovat lisääntyneet. Näitä ja muita kukkia ihmetellään luonnonkukkapäivänä 17. kesäkuuta.

”Päivän tarkoitus on patistella ihmisiä pyyhkimään pölyt kasvituntemuksensa päältä. Monet ovat aikanaan keränneet ja opetelleet tuntemaan kasveja.”

TOPI LINJAMA

TELKKÄMÄKI

Kappale aitoa kaskiperinnettä

Osa Telkkämäen perinnetilan metsistä kasketaan vuosittain ja viljellään perinteisin työmenetelmin.
Nauriskuopat, kivirauniot ja lehtimetsät ovat kaskikulttuurin näkyvimpiä merkkejä.
Rakennusten ympärillä on sadan hehtaarin luonnonsuojelualue ja omatoimiseen kulkuun sopivia polkuja.
Rakennukset on entisöity sadan vuoden takaiseen asuunsa.
Opas palvelee tilalla kesä- ja elokuussa ma–pe klo 10–15, heinäkuussa ke–su klo 10–17.
Tutustuminen tilaan on maksutonta.
Lisätietoa perinnetilasta: www.luontoon.fi/Retkikohteet/muutsuojelualueet/telkkamaki/.

Pistoaitaa laidunten ympärille

Telkkämäen peltoja ja laitumia ympäröi perinteinen pistoaita.

”Sitä on yhteensä kaksi kilometriä”, sanoo **Veijo Mustonen**, joka rakentaa ja kunnostaa aitoja **Martti Hallikaisen** kanssa.

Miehillä on yllään rohdinpellavaiset vaatteet ja jalassa tuohesta tehdyt avokengät, lötöt, sillä tänään kasketaan.

Kaavilaiskaksikko rakentaa uutta aitaa kolmekymmentä metriä päivässä, jos tarvepuut ovat ulottuvilla. Kuusi ja haapa sopivat aitapuiksi. Ohuemmat puut käyvät riu’uiksi sellaisenaan, paksummat halkaistaan.

Riukuja pitelevät silmukat taivutellaan kuusennäreestä.

”Leukaan asti yltävä kuusi on sopiva. Mitä tiheämmässä ne ovat kasvaneet, sen parempi. Se halkaistaan ylhäältä alas, ja tuore pitää olla”, kertoo Mustonen ja halkoo yhden vitsaksen malliksi.

Maan alle jäävät seipäiden päät hiilletään. Lammas tarvitsee tiuhan aidan, lehmän ja hevosen aita saa olla harvempi.

”Tuosta ei mene jäniskään läpi”, Mustonen osoittaa pihan aitaa. ”Monena syksynä olen nähnyt, että jänis juoksee sisäpuolella ja ajokoira ulkopuolella etsii aukkoa, josta pääsisi sisälle.”

Mustonen on oppinut aidanteon tekemällä ja seuraamalla paikallista aidantekijämestaria. Nyt, parikymmentä vuotta aitoja tehtyään, Mustonen on itse mestari.
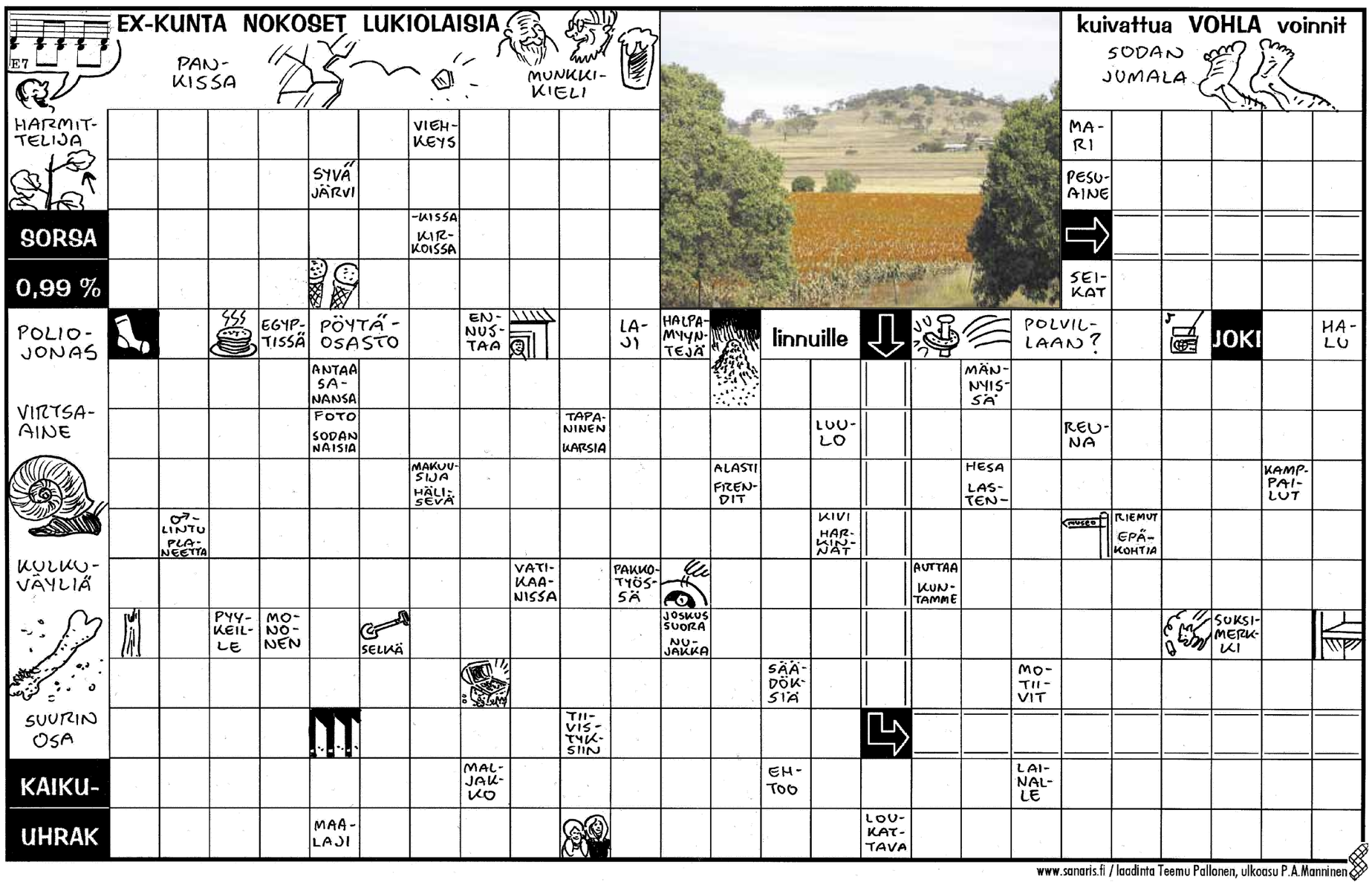
TOPI LINJAMA